

Ledningsstaben
Kansliet

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-08-11

Ärende
TN 2016-0596

Handläggare
Björn Holmberg
08-686 1588
bjorn.holmberg@sll.se

Trafiknämnden
2016-08-23, punkt 18

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Ansökan om höjd tilläggsavgift

Ärendebeskrivning

I Stockholms läns landstings budget för 2016 uppdrogs åt trafiknämnden att ansöka om att höja tilläggsavgifterna för den som fuskar i kollektivtrafiken.

Ärendet avser beslut om att dels ansöka om höjd tilläggsavgift och dels ge AB SL rätt att tillämpa eventuellt höjd avgift.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande, inklusive utkast till ansökan om tilläggsavgift i bilaga 1.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås, med stöd av och inom ramen för nämndens förvaltningsuppdrag avseende AB SL, att ge förvaltningschefen i uppdrag

att för AB SL:s räkning ansöka om höjt högsta belopp för tilläggsavgift till 1 500 kr

att vid ett eventuellt avslag från Transportstyrelsen överklaga beslutet samt

att besluta om att AB SL ska tillämpa eventuellt höjt högsta belopp för tilläggsavgift.

Ledningsstaben
Kansliet

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-08-11

Ärende
TN 2016-0596

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Förslag och motivering

Bakgrund

Enligt 3 § lagen om tilläggsavgift ska tilläggsavgiften bestämmas till belopp som är skäligt med hänsyn till trafikutövarens kostnader för biljettkontrollen och avgiften för den biljett som har avkrävts den resande men som han ej har kunnat förete.

Transportstyrelsen är behörig myndighet för att fastställa tilläggsavgift för AB SL.

Nuvarande tilläggsavgift om högst 1 200 kr fastställdes av regeringen den 13 september 2007, efter AB SL:s överklagande av Vägverkets beslut (vid tillfället behörig myndighet).

I Stockholms läns landstings budget för 2016 har trafiknämnden givits i uppdrag att ansöka om att höja tilläggsavgifterna.

Överväganden och motivering

Mot bakgrund av de skäl som anges i bilaga 1 föreslår trafikförvaltningen att trafikförvaltningen ska ges i uppdrag att ansöka om att högsta belopp för tilläggsavgift för AB SL ska höjas till 1 500 kr.

Ekonomiska konsekvenser

Om AB SL får ett höjt högsta belopp för tilläggsavgift kommer AB SL:s intäkter från kontrollverksamheten att öka.

År 2015 uppgick kostnaderna för AB SL:s kontrollverksamhet till 59 miljoner kronor och intäkterna uppgick till 26,5 miljoner kronor. Det innebär att AB SL:s förlust (merkostnader) för kontrollverksamheten uppgick till 32,5 miljoner kronor.

Om AB SL under 2015 skulle ha tillämpat en tilläggsavgift om 1 500 kr hade uppskattningsvis (allt annat lika) intäkterna från kontrollverksamheten uppgått till cirka 32 miljoner kronor vilket hade inneburit en förlust om cirka 27 miljoner kr (59 miljoner – 32 miljoner).

Riskbedömning

Inga identifierade risker.

Ledningsstaben
Kansliet

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-08-11

Ärende
TN 2016-0596

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Konsekvenser för miljön

Inga identifierade konsekvenser för miljön.

Sociala konsekvenser

Inga identifierade sociala konsekvenser.

Sara Catoni
Tf. förvaltningschef

Björn Holmberg
Stabschef

Ledningsstaben
Juridik

ANSÖKAN
2016-07-07

Ärende/Dok. id.
TN 2016-0596

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Handläggare
Frida Fexler Benett

Ansökan om fastställande av tilläggsavgift

AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) ansöker härmed om att Transportstyrelsen ska besluta om att SL har rätt att ta ut tilläggsavgift enligt lagen (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik ("lagen om tilläggsavgift") med ett högsta belopp om 1 500 kr.

Till grund för ansökan anförs följande.

1 Bakgrund

Enligt 3 § lagen om tilläggsavgift ska tilläggsavgiften bestämmas till belopp som är *skäligt* med hänsyn till *trafikutövarens kostnader för biljettkontrollen och avgiften för den biljett som har avkrävts den resande men som han ej har kunnat förete*.

SL:s tilläggsavgift var under åren 1997-2004 fastställd till 600 kr. Den 18 november 2004 fastställde regeringen högsta tilläggsavgift till 800 kr. Nuvarande tilläggsavgift om högst 1 200 kr fastställdes den 13 september 2007 av regeringen.

Nedan redovisas skälen för SL:s ansökan om höjd tilläggsavgift.

2 Skäl för höjd tilläggsavgift

Fusk med biljetter (d.v.s. resor utan giltig biljett eller med felaktig användning av biljett till reducerat pris) orsakar SL stora intäktsbortfall. En utredning av SL visar att intäktsbortfallet p.g.a. fusk¹ år 2015 uppgick till cirka 312 miljoner kronor. Detta innebär att ungefär 3,7 procent av antalet resor skedde utan giltig biljett eller utan rätt biljett.

¹ Svinn är ej medräknat. Med svinn avses att resenär p.g.a. brister i SL:s försäljning inte kunnat köpa biljett eller kunnat visera sig under resan.

Ledningsstaben
JuridikANSÖKAN
2016-07-07
VersionÄrende/Dok. id.
727362Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Det är således av stor vikt för SL att stävja fusk inom SL-trafiken. Som ett led i detta arbete har SL under de senaste åren ökat antalet kontroller och även effektiviserat kontrollverksamheten. Detta arbete har resulterat i att fler personer som åker utan giltig biljett har kunnat påföras tilläggsavgifter.

Därutöver har SL under senare år vidtagit flera åtgärder för att motverka fusk såsom t.ex. utbyggnad av moderna höga glasörrsspärrar och ökad grad av spärrbemanning.

Tilläggsavgiften är ett viktigt verktyg för att motverka fusk och nivån måste sättas för att säkerställa två syften:

- En preventiv effekt genom att det inte ska löna sig att fuska i relation till att betala för sig
- En repressiv effekt genom att tilläggsavgiften i praktiken ska utgöra ett straff för en otillåten handling

2.1 Biljettavgift

Sedan 2007, när nuvarande tilläggsavgift om 1 200 kronor fastställdes, har samtliga biljettpriser ökat.

Priset för ett 30-dagarskort är idag 790 kr. I juni 2016 beslutade landstingsfullmäktige om höjning av 30-dagarskortet fr.o.m. 9 januari 2017 till 830 kr. Nedan redovisas historiska priser för 30-dagars periodkort (helt pris).

År	Pris (kr)
2004	600
2007, fr.o.m. 1/4	620
2008, fr.o.m. 1/3	690
2011, fr.o.m. 1/9	790
2017, fr.o.m. 9/1	830

Priset för 30-dagars periodbiljetter har sedan år 2007 ökat med drygt 27 procent. Om man även beaktar den beslutade höjningen av priset till 830 kr är prisökningen sedan 2007 nästan 34 procent

Priset för enkelbiljetter (helt pris) är 25-100 kronor beroende på köpkanal (t.ex. reskassa eller kontantbiljett) och beroende på antalet zoner som en resa avser.

Ledningsstaben
Juridik

ANSÖKAN
2016-07-07
Version

Ärende/Dok. id.
727362

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Priset för enkelbiljetter har, beroende på biljettyp, ökat med 10 - 40 procent sedan 2007.

2.2 Kostnaden för kontrollverksamheten

En utgångspunkt vid fastställande av tilläggsavgift är att avgifternas storlek inte ska överstiga de merkostnader som trafikföretag drabbas av för kontrollverksamheten. Trafikföretag ska inte tillföras ekonomiska vinster genom uttaget av kontrollavgift.²

År 2015 uppgick kostnaderna för SL:s kontrollverksamhet till 59 miljoner kronor och intäkterna uppgick till 26,5 miljoner kronor. Det innebär att SL:s förlust (merkostnader) för kontrollverksamheten uppgick till 32,5 miljoner kronor.

Om SL under 2015 skulle ha tillämpat en tilläggsavgift om 1 500 kr hade SL fortfarande gjort förlust från kontrollverksamheten. Uppskattningsvis (baserat på utfallet 2015) hade intäkterna från kontrollverksamheten då uppgått till cirka 32 miljoner kr vilket hade inneburit en förlust om cirka 27 miljoner kr (59 miljoner – 32 miljoner).

Det kan noteras att full kostnadstäckning för kontrollverksamheten inom SL-trafiken (baserat på 2015 års siffror) uppskattningsvis hade krävt en tilläggsavgift på nivån runt 2 800 kronor.

3 Avslutning och sammanfattning

Trots SL:s åtgärder och investeringar för att stävja fusk i kollektivtrafiken uppskattas intäktsbortfallet p.g.a. fusk till cirka 312 miljoner kronor för 2015. Biljettkontrollverksamheten är ett viktigt verktyg i SL:s arbete mot fusk.

Som framgår ovan gjorde SL 2015 en förlust med 32,5 miljoner kronor för kontrollverksamheten. SL är således mycket långt ifrån att gå med vinst eller ens uppnå ett kostnadsneutralt resultat för kontrollverksamheten.

För att tilläggsavgiften ska ge den eftersträvade preventiva effekten och för att motverka att personer kalkylerar med om huruvida fusk lönar sig bedömer SL att tilläggsavgiften måste höjas väsentligt. Baserat på SL:s tolkning av 3 § lagen

² Se resonemang i prop. 1976/77:11, sid 14

Ledningsstaben
Juridik

ANSÖKAN
2016-07-07
Version

Ärende/Dok. id.
727362

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

om tilläggsavgift och lagstiftarens intentioner bakom regleringen begränsar dock SL sin ansökan till ett högsta belopp om 1 500 kr.

Sedan 2006 har biljettpriserna ökat mellan 10 – 40 procent. Fr.o.m. den 9 januari 2017 kommer 30-dagarskortet att kosta 830 kr.

Årskostnaden för en resenär som köper tolv stycken 30-dagarskort uppgår fr.o.m. den 9 januari 2017 till 9 960 kr. Med en tilläggsavgift om 1 500 kr innebär det att en fuskåkare måste ertappas och få sju tilläggsavgifter utskrivna på ett år, för att summan av tilläggsavgifterna ska överstiga kostnaden för ett års tillgång till hela SL-trafiken i Stockholms län. SL:s uppfattning är att en tilläggsavgift i storleksordningen 1 500 kronor är skälig i jämförelse med biljettpriset.

SL anser att en tilläggsavgift om 1 500 kr är rimlig även i förhållande till normalpåföljden för bedrägligt beteende i form av *färdsnyltning/plankning* inom SL-trafiken vilket bedöms vara minst 1 500 kr (baserat på att straffvärdet motsvarar minst 30 dagsböter³). I skälighetsbedömningen bör även beaktas att SL inte får ta ut tilläggsavgift om avsaknaden av biljett är ursäktlig.

Mot bakgrund av de skäl som anges i denna ansökan bör en höjning av högsta tilläggsavgiften till 1 500 kr anses som skälig.

Stockholm som ovan

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

³ Se Åklagarmyndighetens rättsPM 2012:7, uppdaterad mars 2015.